

Ny rapport fra Justitia peger på dårlig retsstilling for ofre for økonomisk vold

Rapporten konkluderer, at vores retssystem ikke er gearet til at behandle økonomisk vold som led i psykisk vold. Politiet er ikke tilstrækkeligt opmærksom på det i efterforskningen. Ofre opnår ikke økonomisk genoprejsning, og der er risiko for, gerningspersoner ikke bliver dømt og straffet for den økonomiske vold.

Justitias rapport 'Retsstilling for ofre for økonomisk vold' undersøger begrebet økonomisk vold, som en ofte overset og underkommunikeret form for vold i nære relationer. Rapporten, baseret på interviews med ofre og retspraksis, fremhæver en række udfordringer i forbindelse med økonomisk vold i parforhold og den efterfølgende retlige behandling.

Økonomiske voldsofre har mindre retssikkerhed end andre

Økonomisk vold er handlinger, der fratager en person kontrol over ressourcer som penge og ejendom. Det omfatter også dominans, manipulation og udnyttelse af økonomiske forhold til at undertrykke en anden, ofte inden for parforhold og familierelationer.

"I undersøgelsen af økonomisk vold er vi blevet overraskede over, hvor lidt fokus der er på økonomisk vold i vores retssystem. Selvom det blev kriminaliseret i 2019 i straffelovens § 243, der vedrører psykisk vold overfor personer i samme husstand eller nært knyttet hertil, kan vi desværre ikke se, at det har ført til en væsentligt stærkere retsstilling for ofrene." siger direktør i Justitia Birgitte Arent Eiriksson, og tilføjer: "Desuden mangler der opmærksomhed på ofrenes behov for økonomisk genoprejsning i det retlige system, som primært fokuserer på at straffe gerningspersonen. Det efterlader ofrene med en følelse af hjælpeløshed og økonomiske konsekvenser, som kan trække spor i mange år efter parforhold og retssag er overstået".

Økonomisk vold er vanskelig at efterforske og bevise

Justitias rapport viser, at politiet finder det vanskeligt at løfte bevisbyrden i sager om psykisk vold, herunder den økonomiske vold. Det kan bl.a. skyldes, at der er uensartet viden om psykisk vold, og i særdeleshed økonomisk vold, på tværs af politikredse, og at politiet er udfordret i efterforskningen på grund af bevisbyrdens økonomiske aspekt. Efterforskning af psykisk vold kan også blive nedprioriteret i komplekse sager hvor økonomiske tab også kan være vanskelige at dokumentere. Krisecentre hjælper ofte ofrene med akutte problemer, men har svært ved at støtte dem, når det kommer til deres økonomiske udfordringer, og kommunikationen mellem politi og krisecentre kan være præget af misforståelser.

"Det er afgørende, at ofre for økonomisk vold tildes rettigheder og beskyttelse, som tager højde for de særlige omstændigheder, der gør sig gældende i sager om økonomisk vold i nære relationer. Det skal i den forbindelse bl.a. andet sikres, at ofrene har adgang til den nødvendige hjælp, rådgivning og juridiske redskaber til at forfølge ansvarlige parter og få genoprettet eventuelle økonomiske tab." udtaler juridisk konsulent Anders Mihle.

Vanskeligt for ofre at genoprette deres økonomi

Når offeret er blevet franarret penge gennem sin netbank af gerningspersonen, eller hvis gerningspersonen i offerets navn har stiftet gæld eller på anden måde har forpligtet offeret økonomisk overfor andre parter, må offeret oftest søge erstatning gennem en efterfølgende civil retssag, fordi domstolene sjældent tager stilling til dette spørgsmål under straffesagen. Hvis politiet ikke har efterforsket eller rejst tiltale for økonomisk vold, bliver det vanskeligere for offeret at forfølge sit økonomiske krav. Justitias rapport afdækker, at ofre for økonomisk vold ofte ikke har psykisk overskud og/eller økonomiske ressourcer til at indlede et civilt søgsmål. Det er således en væsentlig udfordring for offerets retssikkerhed, hvis den økonomiske vold ikke efterforskes tilstrækkeligt, og hvis domstolene ikke tager stilling til spørgsmålet om erstatning under straffesagen. Justitia anbefaler derfor, at ofrene tilbydes bedre adgang til advokatbistand.

"I vores undersøgelse giver ofrene udtryk for, at det for dem er vigtigst at kunne vende tilbage til en stabil tilværelse med genvundet økonomisk tryghed frem for, at gerningspersonen dømmes til almindelig straf. Ofrene er allerede i en sårbar position, når deres sag behandles, og derfor bør man fokusere på at hjælpe offeret med at opnå økonomisk genoprejsning som en del af straffesagen eller på den anden side af en straffesag," siger kriminologisk analytiker Malte Bundgaard Kolze.

Rapporten er udarbejdet med støtte fra Offerfonden af direktør i Justitia Danmark Birgitte Arent Eiriksson, juridisk konsulent Anders Mihle og kriminologisk analytiker Malte Bundgaard Kolze.

For spørgsmål og kommentarer:

Søren Staghøj, kommunikationschef: +45 25 48 59 12, soren@justitia-int.org

Faktaboks: Hvad er økonomisk vold?

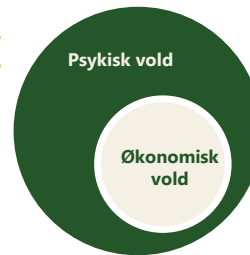
Økonomisk vold er handlinger, der fratager en person kontrol over ressourcer som penge og ejendom. Det omfatter også dominans, manipulation og udnyttelse af økonomiske forhold til at undertrykke en anden, ofte inden for parforhold og familierelationer.

I strafferetten er økonomisk vold en type af psykisk vold. Psykisk vold blev selvstændigt kriminaliseret i 2019 med Straffelovens § 243. Selvom økonomisk vold er strafbart, fastslår Justitia i ny rapport, at denne type psykisk vold i høj grad er underbelyst eller underprioriteret i både lovarbejde, i politiets arbejde og ved domstolene.

Figur: Hvad er økonomisk vold

Hvad er økonomisk vold?

Økonomisk vold er handlinger, der fratager en person kontrol over ressourcer som penge og ejendom. Det omfatter også dominans, manipulation og udnyttelse af økonomiske forhold til at undertrykke en anden, ofte inden for parforhold og familierelationer.

Strafferetligt er økonomisk vold en del af psykisk vold.

§ Parforholdets fortrolighed og tillid misbruges.

Blev i 2019 kriminaliseret i straffelovens § 243, der vedrører psykisk vold overfor personer i samme husstand eller nært knyttet hertil.

Økonomisk vold kan komme til udtryk ved

- Nægtelse af adgang til egne penge eller fælles bankkonto
- Tvang til at aflevere sin løn eller andre indtægter
- Tvang til at leve under et stramt budget
- Tvang til at bruge penge på bestemte ting
- Gældsætning uden samtykke

Rapporten indeholder følgende anbefalinger:

At Rigsadvokaten og/eller Rigspolitiet skal udarbejde anbefalinger til, hvordan politikredsene kan øge deres generelle kendskab til økonomisk vold som led i psykisk vold og hvilken dokumentation, som er relevant at indsamle under efterforskningen.

At Rigsadvokaten og/eller Rigspolitiet skal indføre en fast procedure for efterforskning af psykisk vold, der forpligter politiet til under afhøringer af offeret at afsøge, om der tillige har været tale om økonomisk vold. Det gælder også i de situationer, hvor offeret ikke selv kommer ind på dette.

At justitsministeren skal sikre, at ofre for økonomisk vold automatisk får beskikket en bistandsadvokat, hvilket giver offeret mulighed for at få hjælp, rådgivning og vejledning både under sagens efterforskning og senere, hvis sagen skal for retten. Retten til bistandsadvokat skal desuden udstrækkes til efterfølgende behandling af erstatningsspørgsmål.

At retspræsidenterne i de enkelte retskredse, og i landsretterne, drøfter med de ansatte dommerfuldmægtige, retsassessorer og dommere, hvordan domstolene i videst muligt omfang kan behandle erstatningsspørgsmålet i sammenhæng med straffesagen.

At justitsministeren snarest muligt finder løsninger, som skal sikre, at ofre for økonomisk vold får den nødvendige økonomiske hjælp til at gøre deres ret gæl-

dende ved domstolene, når de vil anlægge en civil sag om erstatning mod gerningspersonen. Det samme gælder når långiver eller andre kreditorer anlægger sager mod offeret om gæld, som kan henføres til straffesagen. Udarbejdelse af sådanne løsninger kan f.eks. indgå i arbejdet ved det af Justitsministeriet nedsatte lovforberedende udvalg om retshjælp og fri proces.

At justitsministeren skal oprette et nationalt forum for deling af viden om økonomisk vold, bestående af bl.a. politiet, krisecentre, banksektoren, gældsrådgivere og andre relevante myndigheder.

At justitsministeren skal oprette en digital platform, der samler og formidler gældende lovgivning og anden relevant viden om økonomisk vold.

At justitsministeren, erhvervsministeren i eventuelt samarbejde med digitaliseringsministeren skal nedsætte en ekspertgruppe el.lign., som skal udarbejde en kommissionsbetænkning om forbedring af retsstillingen for ofre for økonomisk vold. Dette arbejde bør omfatte spørgsmål om:

- Parforholdets særlige betydning i forhold til offerets påpasselighed og dømmekraft i sager om økonomisk vold, samt hvordan dette bør indgå i sagernes oplysning og videre behandling i retssystemet.
- Den nugældende kompensationsordning for misbrug af digital signatur, herunder om den tillige bør omfatte situationer, hvor gerningspersonen har tilegnet sig midlerne på sin egen konto.
- Udfordringerne ved kviklån, herunder om udbyderne bør ligestilles med betalingstjenesteudbydere og underlægges samme grad af hæftelses- og ansvarsforpligtelser gennem betalingsaftaleloven og kreditaftaleloven med henblik på at reducere risikoen for gældsforpligtelser for ofre for økonomisk vold, når gerningspersonen optager kviklån i offerets navn.
- En informationsindsats om risikoen for økonomisk vold, digital signatur, brugernes rettigheder, hvem de skal kontakte ved misbrug, og hvornår de skal være påpasselige og beskytte sig mod misbrug.

At adgangen til gældssanering gøres lettere for ofre for økonomisk vold:

- At justitsministeren skal indføre en særlig mulighed for at få gældssanering, når et offer for økonomisk vold bliver håbløst forgældet som følge af den udøvede økonomiske vold.
- At justitsministeren skal tage initiativ til, at domstolene skal tillægges en særlig kompetence til at vurdere, om offeret skal tildeles gældssanering – også når offeret ikke lever op til de generelle betingelser for gældssanering (tilsvarende ses i inddrivelseslovens § 13, stk. 6).